

HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİKLER-I

28.07.2020 tarihli ve 31199 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan 7251 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ("7251 Sayılı Kanun") ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda ("HMK") önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

Değiştirilen maddelere ilişkin çalışmamız üç bölümde ele alınacak olup, ilk bölümde yargılama sırasında dikkat edilmesi gereken Görevsizlik ve Yetkisizlik Kararı Üzerine Yapılabilecek İşlemler (m. 20), Aleniyet İlkesi (m. 28), Kesin Süre (m.94), İlk İtirazlar (m.116), Davanın Geri Alınması (m. 123) Cevap Dilekçesini Verme Süresi (m.127), Ön İnceleme Duruşmasına Davet (m.139), Ön İnceleme Duruşması (m.140), İddia ve Savunmanın Genişletilmesi ve Değiştirilmesi (m.141), Islahın Zamanı ve Şekli (m.177), Bilirkişi Raporuna Karşı İtiraz (m. 281), Feragat ve Kabulün Zamanı (m. 310), Sulhun Zamanı (m. 314), hükümleri değerlendirilmiştir.

1. Görevsizlik ve Yetkisizlik Kararı Üzerine Yapılabilecek İşlemler (m. 20)

HMK m. 20 görevsizlik ve yetkisizlik kararı doğrultusunda yapılacak işlemleri düzenlemektedir. 7251 Sayılı Kanun ile birlikte;

- Görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi hâlinde, taraflardan birinin, ***bu karar verildiği anda kesin ise tebliğ tarihinden***, süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş ise kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerektiği düzenlenmiştir. Hak arama hürriyetinin kullanımını zorlaştırdığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'nin 10/2/2016 tarihli ve E:2015/96, K:2016/9 sayılı kararı ile, bu maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...bu karar verildiği anda kesin ise bu tarihten..." ibaresi iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararının ardından oluşan boşluk yeni düzenleme ile "***bu karar verildiği anda kesin ise tebliğ tarihinden***" şeklinde tamamlanmıştır. **Bu halde dosyanın karar verildiği anda kesinleşmiş olma ihtimalinde görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etme süresinin hangi tarihten itibaren başlayacağı açıkça düzenlenmiş bulunmaktadır**
- Ek olarak değişiklik öncesi düzenlemede "bu halde mahkemece davanın açılmamış sayılmasına karar verilir" denilmekteyken değişiklikle birlikte hüküm "... Aksi takdirde, dava açılmamış sayılır ve mahkemece bu konuda resen karar verilir." olarak düzenlenmiş olup, **bu sayede mahkemelerin resen davanın açılmamış sayılmasına karar verebileceği açıkça düzenlenmiştir.**

2. Aleniyet İlkesi (m. 28)

HMK m. 28'de yargılamaya hâkim olan ilkelerden aleniyet ilkesi düzenlenmektedir. 7251 Sayılı Kanun'un 2'nci maddesi ile 28 inci maddenin ikinci fıkrasında yer alan "kesin olarak gerekli kıldığı hâllerde, taraflardan birinin talebi" ibaresi "**yahut yargılama ile ilgili kişilerin korunmaya değer üstün bir menfaatinin kesin olarak gerekli kıldığı hâllerde, ilgilinin talebi**" şeklinde değiştirilmiştir. **Bu değişiklikle birlikte fer'i müdahil gibi ilgililerin talebi ile de duruşmaların kısmen veya tamamen gizli olarak yapılması mümkün olacaktır.**

3. Kesin Süre (m.94)

7251 Sayılı Kanun'un 6 ncı maddesi ile HMK 94 üncü maddenin 2 nci fıkrasına **“Bu takdirde hâkim, tayin ettiği kesin süreye konu olan işlemi hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde açıklar ve süreye uyulmamasının hukuki sonuçlarını açıkça tutanağa geçirerek ihtar eder. Kesin olduğu belirtilmeyen süreyi geçirmiş olan taraf yeniden süre isteyebilir;”** ifadesi eklenmiştir. Bu düzenleme ile birlikte Yargıtay kararlarıyla oluşan içtihat hukuku kanunlaştırılmış ve verilen sürenin kesinliğinin hâkim tarafından ihtar edilmesi zorunluluğu düzenlenmiştir.

4. İlk İtirazlar (m. 116)

7251 Sayılı Kanun'un 8 inci maddesi ile iş bölümü itirazının düzenlendiği HMK m. 116'nın birinci fıkrasının (c) bendi yürürlükten kaldırılmıştır. Bu bağlamda iş bölümü itirazının kaldırılmasıyla yetki itirazı ve uyuşmazlığın tahkim yoluyla çözümlenmesi gerektiği itirazı ilk itiraz olarak düzenlenmiştir.

5. Davanın Geri Alınması (m. 123)

7251 Sayılı Kanun'un 10 uncu maddesi ile HMK m. 123'ün birinci fıkrasına **“Bu takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verilir.”** cümlesi eklenmiştir. Bu değişiklikte, davanın geri alınması durumunda mahkemenin vereceği karar türü ve yargılama giderlerinden kimlerin sorumlu olacağı hususlarındaki belirsizliklerin giderilmesi amaçlanmıştır.

6. Cevap Dilekçesini Verme Süresi (m. 127)

7251 Sayılı Kanun'un 12'nci maddesi ile HMK m. 127'nin birinci fıkrasına “başvuran davalıya,” ibaresinden sonra gelmek üzere **“cevap süresinin bitiminden itibaren işlemeye başlamak,”** ibaresi eklenmiştir. Bu değişiklikte, ek sürenin başlangıç anına ilişkin uygulamada ortaya çıkan boşluğun doldurulması amaçlanmış ve net düzenleme gerçekleştirilmiştir.

7. Ön İnceleme Duruşmasına Davet-Ön inceleme Duruşması (m. 139, m.140)

7251 Sayılı Kanun'un 13'üncü maddesi ile HMK 139 uncu maddedeki **ön inceleme duruşmasına gelen tarafın mazeretsiz olarak duruşmaya gelmeyen tarafın yokluğunda ve gelmeyen tarafın muvafakati olmadan iddiasını veya savunmasını genişletebileceğine ilişkin hüküm kaldırılmıştır.**

HMK m. 139'da yapılan diğer değişiklik ile HMK m.140'ın beşinci fıkrasındaki düzenleme değiştirilerek davetiyede ihtar edilecek hususlara *“Davetiyenin tebliğinden itibaren iki haftalık kesin süre içinde tarafların dilekçelerinde gösterdikleri, ancak henüz sunmadıkları belgeleri mahkemeye sunmaları veya başka yerden getirtilecek belgelerin getirtilebilmesi amacıyla gereken açıklamayı yapmaları, bu hususların verilen süre içinde yerine getirilmemesi hâlinde o delile dayanmaktan vazgeçmiş sayılacaklarına karar verileceği”* eklenmiştir. Bu doğrultuda HMK m. 140'ın beşinci fıkrası da HMK m. 139'a atıf yapılmak suretiyle *“139 uncu madde uyarınca yapılan ihtarla rağmen dilekçelerinde gösterdikleri belgeleri sunmayan veya belgelerin getirilmesi için gerekli açıklamayı yapmayan tarafın bu delillere dayanmaktan vazgeçmiş sayılmasına karar verilir”* şeklinde değiştirilmiştir.

Ayrıca 7251 Sayılı Kanun'un 14 üncü maddesi ile HMK m. 140'nin ikinci fıkrasında yer alan "sulhe veya arabuluculuğa" ibaresi "**sulh ve arabuluculuğun esasları, süreci ve hukuki sonuçları hakkında aydınlatarak sulhe veya arabuluculuğa**" şeklinde değiştirilmiştir.

8. İddia ve Savunmanın Genişletilmesi ve Değiştirilmesi (m. 141)

7251 Sayılı Kanun'un 15'inci maddesi ile HMK m. 141'in birinci fıkrası "**Taraflar, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe iddia veya savunmalarını genişletebilir yahut değiştirebilirler. Dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra iddia veya savunma genişletilemez yahut değiştirilemez.**" şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklik ile birlikte ön inceleme duruşmasına gelen tarafın duruşmaya mazeretsiz olarak gelmeyen tarafın yokluğunda iddiasını veya savunmasını genişletip değiştirmesi olanağı kaldırılmıştır. **İddia ve savunmanın genişletilmesi yasağı dilekçeler teatisinin sonlanması takiben başlamaktadır.**

9. İslahın Zamanı ve Şekli (m.177)

7251 Sayılı Kanun'un 18'inci maddesi ile HMK m. 177'nin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere "*Yargıtayın bozma kararından veya bölge adliye mahkemesinin kaldırma kararından sonra dosya ilk derece mahkemesine gönderildiğinde, ilk derece mahkemesinin tahkikata ilişkin bir işlem yapması hâlinde tahkikat sona erinceye kadar da ıslah yapılabilir. Ancak bozma kararına uymakla ortaya çıkan hukuki durum ortadan kaldırılamaz.*" fıkrası eklenmiş ve diğer fıkra buna göre teselsül ettirilmiştir. Bu düzenlemeyle birden fazla İçtihadı Birleştirme Kararına konu olan husus kanunlaştırılmıştır.

10. Bilirkişi Raporuna Karşı İtiraz (m. 281)

HMK m.281'de yer alan ve bilirkişi raporuna karşı itirazın hangi süre içerisinde ne şekilde yapılacağına ilişkin düzenlemeye 7251 sayılı Kanun ile aşağıdaki husus eklenmiştir;

- Bilirkişi raporuna karşı itiraz talebinin ilgili süre içinde hazırlanmasının çok zor, imkânsız olması veya özel, teknik bir çalışma gerektirmesi halinde mahkemeye başvuran tarafa, sürenin bitiminden itibaren işlemeye başlamak üzere ek süre verileceği düzenlenmiştir.
- Ek süreyi taraflar bilirkişi raporuna itiraz süresi içerisinde talep etmelidir.
- **Ek süre bir defaya mahsus olmak ve iki haftayı geçmemek üzere verilebilir.**

11. Sulh, Feragat ve Kabulün Zamanı (m. 310, m. 314)

HMK m. 310 ve 314'te yer alan sulh, feragat ve kabule ilişkin düzenlemeye 7251 sayılı Kanun ile aşağıdaki hususlar eklenmiştir;

- Anılan değişiklik ile sulh, feragat veya kabul, **hükmün verilmesinden sonra yapılmışsa**, taraflarca kanun yoluna başvurulmuş olsa dahi, dosya kanun yolu incelemesine gönderilmeyecektir. Hükmün verilmesinden sonra yapılan sulh, feragat veya kabul uyarınca kanun yolu incelemesine gönderilmeyen dosyaya ilişkin **ilk derece mahkemesi veya bölge adliye mahkemesince sulh, feragat veya kabul doğrultusunda ek karar verilecektir.**

- Sulh, feragat veya kabul, dosyanın temyiz incelemesine gönderilmesinden sonra yapılmışsa, Yargıtay temyiz incelemesi yapamayacaktır. **Yargıtay dosyayı sulh, feragat veya kabule ilişkin ek karar vermek üzere hükmü veren mahkemeye gönderecektir.**

Saygılarımızla

LBF Partners